

ગુજરાત રાજ્યના માહિતી ખાતા દ્વારા પ્રસિદ્ધ થતું રોજગારલક્ષી સાપ્તાહિક

વર્ષ - ૪૫ • તા. ૬ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૩ • અંક નં. ૩૧

રોજગાર સમાચાર

તંત્રી : ધીરજ પારેખ

સહતંત્રી : અરવિંદ આર. પટેલ • કાર્યવાહક તંત્રી : પુલક ત્રિવેદી • સંપાદક : ઉર્વિ રાવલ, મનીષા વાઘેલા • સહસંપાદક : બેલા મહેતા

‘ગુજરાત રોજગાર સમાચાર’નું વાર્ષિક લવાજમ + ૩૦/- છે. માહિતી નિયામકની કચેરી, હિસાબી શાખા, બ્લોક નં. ૧૯/૧, ડો. જીવરાજ મહેતા ભવન, ગાંધીનગર-૩૮૨૦૧૦ ઉપરાંત રાજ્યની કોઈપણ કોમ્પ્યુટરાઈઝ પોસ્ટઓફિસમાં (સર્વિસ ચાર્જ સાથે) તથા જિલ્લા ખાતેની માહિતી કચેરીઓએ લવાજમ સ્વીકારવામાં આવે છે. લવાજમ ઉઘરાવવા માટે આ કચેરીએ કોઈ અધિકૃત એજન્ટની નિમણૂક કરી નથી.

વેબસાઈટ : www.gujaratinformation.gujarat.gov.in

www.facebook.com/gujaratinformation.official

Phone No. : 079-232-53440

વેબસાઈટ : www.gujaratinformation.gujarat.gov.in ઉપરથી ગુજરાત રોજગાર સમાચારનો અંક નિ:શુલ્ક ડાઉનલોડ કરી શકાશે.

Union Public Service Commission

Dholpur House, Shahjahan Road
New Delhi-110069

Online Recruitment Applications (ORA) are invited for Direct Recruitment by selection through website <https://www.upsconline.nic.in> to the following posts from 26th August, 2023 to 14th September, 2023.

1. (Vacancy No. 23081601126)

Nine vacancies for the post of **Specialist Grade III Assistant Professor (Cardiology)** in Department of Health & Family Welfare, Ministry of Health and Family Welfare (SC-02, ST-01, OBC-01, UR-05) (PwBD-02)*. *Of the nine vacancies, two vacancies are reserved for candidates belonging to category of Persons with Benchmark Disability (PwBD) viz. Blindness and Low Vision with disability i.e. Low Vision (LV). **Pay Scale: Level-11** in the Pay Matrix as per 7th CPC plus NPA. **Age: 40 years.**

2. (Vacancy No. 23081602426)

One vacancy for the post of **Assistant Director Census Operations (Technical)** in Office of Registrar General, India, Ministry of Home Affairs (SC-01). **Pay Scale: Level-10** in the Pay Matrix as per 7th CPC. **Age: 40 years.**

3. (Vacancy No. 23081603426)

Ten vacancies for the post of **Deputy Director (Plg./Stat.)** in Planning Department, Government of National Capital Territory of Delhi (SC-01, OBC-02, EWS-01, UR-06) (PwBD-01)*. *Of the ten vacancies, one vacancy is reserved for candidates belonging to category of Persons with Benchmark Disability (PwBD) viz. Blindness and Low Vision with disability i.e. Blind (B) or Low Vision (LV). **Pay Scale: Level-11** in the Pay Matrix as per 7th CPC. **Age: 40 years.**

4. (Vacancy No. 23081604326)

One vacancy for the post of **Assistant Professor (Botany)** in Jawaharlal Nehru Rajkeeya Mahavidyalaya, Port Blair, Andaman & Nicobar Administration (UR-01). **Pay Scale: Level-10** in the Pay Matrix as per 7th CPC. **Age: 35 years.**

5. (Vacancy No. 23081605326)

One vacancy for the post of **Assistant Professor (Chemistry)** in Jawaharlal Nehru Rajkeeya Mahavidyalaya, Port Blair, Andaman & Nicobar Administration (UR-01). **Pay Scale: Level-10** in the Pay Matrix as per 7th CPC. **Age: 35 years.**

6. (Vacancy No. 23081606326)

Three vacancies for the post of **Assistant Professor (English)** in Jawaharlal Nehru Rajkeeya Mahavidyalaya, Port Blair, Andaman & Nicobar Administration (OBC-01, EWS-01, UR-01). **Pay Scale: Level-10** in the Pay Matrix as per 7th CPC. **Age: 35 years.**

7. (Vacancy No. 23081607326)

One vacancy for the post of **Assistant Professor (Hindi)** in Jawaharlal Nehru Rajkeeya Mahavidyalaya, Port Blair, Andaman & Nicobar Administration (ST-01) **Pay Scale: Level-10** in the Pay Matrix as per 7th CPC. **Age: 40 years.**

8. (Vacancy No. 23081608326)

One vacancy for the post of **Assistant Professor (History)** in Jawaharlal Nehru Rajkeeya Mahavidyalaya, Port Blair, Andaman & Nicobar Administration (ST-01). **Pay Scale: Level-10** in the Pay Matrix as per 7th CPC. **Age: 40 years.**

9. (Vacancy No. 23081609326)

One vacancy for the post of **Assistant Professor (Mathematics)** in Jawaharlal Nehru Rajkeeya Mahavidyalaya, Port Blair, Andaman & Nicobar Administration (UR-01). **Pay Scale: Level-10** in the Pay Matrix as per 7th CPC. **Age: 35 years.**

10. (Vacancy No. 23081610326)

One vacancy for the post of **Assistant Professor (Tamil)** in Jawaharlal Nehru Rajkeeya Mahavidyalaya, Port Blair, Andaman & Nicobar Administration (UR-01). **Pay Scale: Level-10** in the Pay Matrix as per 7th CPC. **Age: 35 years.**

The crucial date for determining the age limit shall be the closing date for submission of online application.

The candidates willing to apply for the above posts are advised to visit Commission's ORA Website <https://www.upsconline.nic.in>. The detailed advertisement along-with 'Instructions and Additional Information to candidates for Recruitment by Selection' has been displayed on Commission's Website <https://www.upsc.gov.in> as well as on the Online Recruitment Application (ORA) website <https://www.upsconline.nic.in>.

**GOVERNMENT OF INDIA, MINISTRY OF DEFENCE
HQ, ARMY WAR COLLEGE, MHOW (MP)
EMPLOYMENT NOTICE**

Applications are invited for the following post(s) from citizen of India, who are fulfilling the requisite qualifications/specifications as mentioned below on plain paper duly typed or neatly handwritten in the prescribed format only. Applications duly completed in all respect along with a self-addressed registered envelope duly affixed with appropriate postal stamp with all the requisite documents, duly self-attested should be addressed to **The Presiding Officer, Civilian Direct Recruitment (Scrutiny of Applications) Board, Junior Command Wing, Army War College, Mhow (MP) - 453441.**

Name of the Post & Pay Level in Pay Matrix	Group	Total No. of Posts	Category-wise distribution (wherever applicable)			
			UR	EWS	SC	ST
Lower Division Clerk Pay Level - 2 (Rs. 19900-63200)	'C'	05	01	01	01	02

1. The number of vacancies mentioned above is provisional. The Commandant, Army War College, Mhow (MP), reserves the right to change the number of vacancies, if necessary.

S No.	Particulars	Details
(a)	Qualification	(i) 12th class pass from a recognized Board or University. (ii) Typing speed of 35 words per minute in English on computer or a typing speed of 30 words per minute in Hindi on computer (35 words per minute and 30 words per minute correspond to 10500/9000 key depressions per hour on an average of 5 key depressions for each word).
(b)	Age limit	Between 18 to 25 years. Relaxation for age limit. (i) The upper age limit is relaxable for Government servant and Ex-Servicemen candidates as per existing Government rules in this regard. (ii) For SC/ST candidates applying for their reserved post will be given age relaxation up to 5 years. OBC (Non creamy layer) candidates will be given age relaxation upto 3 years. (iii) For Persons with Disability under UR category 10 years, OBC (Non creamy layer) category 13 years & SC/ST category 15 years. (iv) The SC/ST/OBC candidates who apply against un-reserved post will not be given age and other concessions meant for SC/ST/OBC.
(c)	Fees	Crossed Indian Postal Order (IPO) or Demand Draft worth Rs. 50/- (Rupees Fifty only) in favour of the Commandant, Army War College, Mhow. The Postal Order/Demand Draft should be issued on or after the date of publication of the advertisement. The application fee is non-refundable. Candidates belonging to SC/ST, if they are applying for reserved category are exempted from application fee and persons with disability and Ex-Servicemen are also exempted from application fee.
(d)	Photographs	One recent passport size photograph (not more than three months old) is to be pasted on the space earmarked in the application format. Besides, two additional photographs duly self-attested (on front side) are to be enclosed separately with the application.
(e)	The crucial date for determining the age limit	The crucial date for determining the age limit shall be the closing date for receipt of applications from the candidates.
(f)	Closing date	The closing date will be 45 days from the date of publication of the advertisement in Employment News/ Rozgar Samachar/Local daily Newspapers. In respect of candidates of Assam, Meghalaya, Arunachal Pradesh, Mizoram, Nagaland, Tripura, Sikkim, Ladakh Sub-Division of Jammu and Kashmir State, Lahaul and Spiti District of Pangi Sub-division of Chamba District of Himachal Pradesh, Andaman and Nicobar Island and Lakshadweep will be 52 days.

2. **Scheme of Examination.** The selection will be made strictly on the basis of merit. The selection process will comprise of written test and skill/physical/practical/typing test wherever necessary. The selection to all Group 'C' posts will be made solely based on marks obtained by the applicants in the written test only subject to qualifying in the skill/physical/ practical/typing test, as may be the case.

Paper	Subject	No of Questions	Marks	Duration of Examination
Paper-I	General Intelligence & Reasoning (Objective Multiple-Choice Type)	25	25	2 Hours
Paper-II	General Awareness (Objective Multiple-Choice Type)	50	50	
Paper-III	General English (Objective Multiple-Choice Type)	50	50	
Paper-IV	Numerical Aptitude (Objective Multiple-Choice Type)	25	25	

The question papers of Written Test will be bilingual i.e. English & Hindi. However, the questions on the portion of English Language subject will be in English only.

3. Syllabus for Examination .

(a) **General Intelligence & Reasoning.** It would include questions of both verbal and non-verbal type. The test will include questions on analogies, similarities and

differences, space visualization, problem solving, analysis, judgement, decision making, visual memory, discriminating, observation, relationship concepts, verbal and figure classification, arithmetical number series, non-verbal series etc. The test will also include questions designed to test the candidate's abilities to deal with abstract ideas and symbols and their relationship arithmetical-computation and other analytical functions.

(b) **General Awareness.** Questions will be designed to test the ability of the candidate's general awareness of the environment around him/her and its application to society. Questions will also be designed to test knowledge of current events and of such matters of everyday observation and experience in their scientific aspects as may be expected of an educated person. The test will also include questions relating to India and its neighbouring countries especially pertaining to Sports, History, Culture, Geography, Economic Scene, General Polity including Indian Constitution, and Scientific Research etc. These questions will be such that, they do not require a special study of any discipline.

(c) **General English.** Candidates understanding the basics of the English Language, its vocabulary, grammar, sentence structure, synonyms, antonyms and its correct usage etc. his/her writing ability would also be tested.

(d) **Numerical Aptitude.** This paper will include questions on problems relating to Number Systems, Computation of Whole Numbers, Decimals and Fractions and relationship between Numbers, Fundamental Arithmetical Operations, Percentages, Ratio and Proportion, Averages, Interest, Profit & loss, Discount, use of Tables and Graphs, Mensuration, Time and Distance, Ratio and time, Time and Work etc.

4. Important Instructions to the Candidates/Applicants.

- (a) Dates of examinations will be intimated to the eligible candidates later on.
- (b) Candidates appearing for written test and skill test will travel on their own expenses. However, SC/ ST candidates (if they are applying for reserved category) will be paid travelling allowance of second class (II Class) railway/ bus fare, chargeable by the shortest route from Railway Station/Bus Stand nearest to their normal place of residence or from which they actually perform the journey, whichever is nearer to the place of written/skill test and back to the same station, provided that the fare of the first 30 Kms in both cases (rail and road), is borne by the candidates and the reimbursement is restricted to the fare in respect of the balance of distance exceeding 30 Kms both ways on production of journey details as well as railway receipt/bus fare tickets. No extra charges, if any, incurred for reserving seat/sleeping berth in the train will, however, be reimbursed to the candidates. Bank details for Electronic Fund Transfer (ECS) is required to be submitted for payment of travel expenses in the format given below as **Appendix-I.**
- (c) Candidates belonging to Economically Weaker Section (EWS) category are required to submit an Income & Asset Certificate issued by Competent Authority prescribed under Point No 5 of the Department of Personnel & Training's O.M. No. 36039/1/2019-Estt (Res) dated 31.01.2019, in the format given below as **Appendix-II.**
- (d) Persons working in Central/State Government /PSU must apply through proper channel along with the certificate from their establishment that no disciplinary action is contemplated/pending against them and that they have no objection in releasing them in case of selection. **NOC** covering above aspects must be issued on or after the date of publication of the advertisement.
- (e) New entrants to Government Service, entering on or after 01 January 2004 are governed by the New Defined Contribution Pension System (known as New Pension Scheme).
- (f) The Commandant, Army War College shall not be responsible for any postal delay or failure.
- (g) The Commandant, Army War College reserves the right to change the number of vacancies, if necessary.
- (h) If the number of applications received in response to the advertisement is large and it will not be convenient or possible to arrange the examination for all the candidates, the Commandant, Army War College reserves the right to restrict the number of candidates to a reasonable limit on the basis of either percentage of marks obtained in the prescribed minimum essential qualification or desirable qualifications or qualifications higher than the minimum prescribed in the advertisement or experience. Therefore, the candidates should mention all the qualifications over and above the minimum qualification and should attach self-attested copies of the certificates in support thereof.
- (j) The candidates must clearly superscribe "**Application for the post of _____**" on the top of the envelope in Capital letters. The reserved category candidate including Ex-servicemen and Persons with Disability should also write their category on the left-hand corner of the envelope.
- (k) Ex-servicemen certificate should have been issued by the Competent Authority. A self-attested copy of Discharge Certificate should also be enclosed.
- (l) The Ex-servicemen candidate applying for the posts under Ex-servicemen category should also have to give an Undertaking in the format given below as **Appendix-III.**
- (m) Candidates applying against a reserved post must enclose supportive documents viz caste certificate, disability certificate, non-creamy layer certificate in case of OBC etc. in support of their claim of belonging to the reserved category. Only self-attested copies of certificates in support of Educational Qualification/ Technical Qualification, Experience, Caste, Date of Birth, Person with Disability and Ex-servicemen are to be enclosed with the application.
- (n) **Reasons for rejection/cancellation of application.** Incomplete or unsigned application and without Left/Right Hand Thumb Impression or applications not accompanied by self-attested copies of certificates or applications received at Army War College, Mhow after the last date of receipt of applications or without two additional photographs duly self-attested will be summarily rejected and no correspondence in this regard will be entertained.
- (o) The application can be filled by the candidates either in English or Hindi.

→

(p) The OBC candidates applying for the above posts should also have to give an Undertaking in the format given below as **Appendix -IV**.

(q) Soldiers of Army/Navy/Air Force, who are in service and applying for above posts must enclose **"No Objection Certificate" (NOC)** issued by their Record Office duly sanctioned by Officer-in-Charge Records.

(r) The SC/ST and OBC candidates who apply against unreserved post will not be given age and other concessions meant for SC/ST and OBC.

(s) Interview for the above-mentioned posts will not be conducted; Skill/Physical/ Practical/Typing test will be conducted later for those candidates who qualify in the Written Examination. The final selection will be made solely based on marks obtained by the candidate in the Written Examination only subject to qualifying in the Skill/ Physical/ Practical/Typing tests, as may be the case. If the candidate do not indicate medium of typing test at the relevant place in the Application Form, the College will consider English as the medium of typing test for such candidates and the candidates will not be allowed to change the medium at a subsequent stage.

(t) All India service liability will be applicable for candidates who are applying for above posts.

(u) Merely fulfilling the basic selection criteria does not automatically entitle a person to be called for the test.

(v) Centre for written examination will be in Mhow (MP) only.

(w) **Proof of age.** The date of Birth as recorded in the Matriculation/Secondary School Examination Certificate will be accepted by Army War College for determining the age and no subsequent request for change will be considered.

(x) **Documents to be attached with the application.** Applicants must submit self-attested legible copies of all Certificates/Documents, alongwith their Applications and proof in support of their information given in their Application Forms about their Educational Qualification and Experience like Percentage of Marks obtained (Marks Obtained/Max marks x 100) or for CGPA (CGPA x 9.5%) or for grading A=90-100% (minimum % will be counted), proof of caste/category [SC/ST/OBC/PWD/ESM/EWS] from the competent Authorities, otherwise their candidature is liable to be rejected summarily or at any stage of the recruitment process.

Caution to all Applicants
Some unscrupulous elements may approach you with the assurance of procuring appointment for you in the Army War College, Mhow through illegal gratification. You must not fall prey to such false assurance or exploitation and must not entertain or encourage such elements in any way. It is emphasized and reassured that the selection test and exercise will be done on merit only in a transparent manner.

For more details see Employment News Dt. 26 Aug to 1 Sep.-2023 ●

Society for Applied Microwave Electronics Engineering and Research

(An Autonomous Body under the administrative control of Ministry of Electronics and Information Technology, Government of India)
Advertisement for filling up the Post of Accounts Officer II

Society for Applied Microwave Electronics Engineering and Research (SAMEER) invites applications from eligible candidates for filling up a post of **Accounts Officer II**. The post carries the pay scale of Level- 10 in the Pay Matrix (Rs.56100-177500) and is proposed to be filled on Direct Recruitment / Deputation/ Absorption basis. If the post is filled through Deputation mode, the tenure would be upto three years. **The post is unreserved.**

Eligibility Criteria

1. Educational Qualifications and Post Qualification Experience.

A. For Direct Recruitment

- Degree in Commerce from a recognized University and competence in computer operation.
- 10 years' working experience in Finance & Accounts, Auditing, Finalization of Accounts, Settlement of Staff Benefits, Income Tax TDS and related work in Government Office/PSU/Autonomous Institute or a Public Body or a commercial organization of repute.
- Knowledge of Government rules and regulations.

Desirable: Post Graduate Diploma in Finance Management from a recognized Institution/University.

B. For Deputation/ Absorption

Officers of the Central Government or State Government or Public Sector Undertakings or Autonomous Bodies: -

- (i) Holding analogous post on regular basis or
 - (ii) With at least 5 years' service rendered after appointment to the post of **Accounts Officer** on a regular basis in Level-7 of the Pay Matrix (Rs.44900-142400) or equivalent in the parent cadre or department; and
- b) Possessing the qualification and experience prescribed for direct recruitment.

Note 1: The maximum age limit for appointment by deputation/ absorption shall not be exceeding 56 years as on the closing date of receipt of applications.

Note 2: Period of deputation including the period of deputation in another ex-cadre post held immediately preceding this appointment in the same or some other Organization or Department of the Central Government shall not ordinarily exceed three years.

2. AGE LIMIT FOR DIRECT RECRUITMENT: 35 years.

3. APPLICATION FEE: Application Fee is Rs.50 for SCs/STs, persons with disabilities and ex-servicemen and Rs.200 for other candidates.

4. LAST DATE FOR RECEIPT OF APPLICATIONS: The last date for receipt of applications would be the working day falling after 30 days from the date of publication of the advertisement in the Employment News.

For the procedure of applying and other details visit our website www.sameer.gov.in.

For more details see Employment News Dt. 26 Aug to 1 Sep.-2023 ●

North Eastern Regional Institute of Water and Land Management (NERIWALM)

Dolabari, Tezpur, P.O. - Kaliabhomora -784027 (Assam)

(A Registered Society registered under Societies Registration Act, 1860 and under the administrative control of the Department of Water Resources, RD & GR, Ministry of Jal Shakti, Govt. of India.) Applications for the following posts are invited from the eligible candidates in prescribed formats alongwith all necessary documents and testimonials for below mentioned posts to be submitted to "Director, NERIWALM, Dolabari, Tezpur, P.O.- Kaliabhomora- 784027 (Assam)" in registered/speed post on or before 60 (sixty) days from the date of issue of this advertisement in Employment News. Details regarding application format, eligibility, qualification etc.; may be found in website <http://neriwalm.gov.in>

Sl. No.	Name of the posts	No. of posts	Pay Level (as per 7th CPC)	Category as per Reservation Roster	Age Limit	Mode of Appointment
1.	Deputy Director (Admin.)	01	L - 11	UR	Not exceeding 56 years	Deputation
2.	Assistant Professor (Water Resources Engineer)	02	L-10	01-UR	Not exceeding 56 years	Deputation
				01- OBC (NCL)	Not exceeding 35 years	Direct Recruitment
3.	Assistant Professor (Agriculture)	01	L-10	UR	Not exceeding 35 years	Direct Recruitment
4.	Assistant Library & Information Officer	01	L-07	UR	Not exceeding 56 years	Deputation

For more details see Employment News Dt. 26 Aug to 1 Sep.-2023 ●

दिल्ली विश्वविद्यालय University of Delhi

Online applications are invited in the prescribed Application Form from the eligible candidates for appointment to the various non-teaching posts. The last date for receipt of the application is within two weeks from the date of publication of the advertisement in the Employment News. For details, please see University website www.du.ac.in and click "Work with DU" under the Head "Advertisement - Departments".

Any addendum/ corrigendum shall be posted on the website only.

For more details see Employment News Dt. 26 Aug to 1 Sep.-2023 ●

National Commission for Women

Plot No.21, Jasola Institutional Area
New Delhi-110025

Subject: Filling up of vacant post of Senior Research Officer (Level-11), Law Officer (Level-11), Assistant Law Officer (Level-8), Private Secretary (Level-8), Junior Hindi Translator (Level-6) and Personal Assistant (Level-6) in the National Commission for Women by deputation on 'Foreign Service Terms' basis.

The National Commission for Women invites application for the post of **Senior Research Officer (Level-11), Law Officer (Level-11), Assistant Law Officer (Level-8), Private Secretary (Level-8), Junior Hindi Translator (Level-6) and Personal Assistant (Level-6)** to be filled up on deputation on Foreign Service terms basis. Details of vacancy are as follows:

Sl. No.	Name of the Post	No. of Post
1	Senior Research Officer (Level 11) (Rs. 67,700-2,08,700/-)	1 (One)
2	Law Officer (Level-11) (Rs. 67,700-2,08,700/-)	1 (One)
3	Assistant Law Officer (Level-8) (Rs. 47,600-1,51,100/-)	1 (One)
4	Private Secretary (Level-8) (Rs. 47,600-1,51,100/-)	7 (Seven)
5	Junior Hindi Translator (Level-6) (Rs. 35,400-1,12,400/-)	1 (One)
6	Personal Assistant (Level-6) (Rs. 35,400-1,12,400/-)	1 (One)

2. Details of the eligibility criteria, proforma of the application and list of documents to be attached is available on website of NCW i.e. www.ncw.nic.in.

3. Applications may be sent to the Deputy Secretary, National Commission for Women, Plot No. 21, Jasola Institutional Area, New Delhi-110025 (Email: establishment.ncw@gov.in). Last date for receipt of applications is 30 days from the date of publication in the Employment News.

For more details see Employment News Dt. 26 Aug to 1 Sep.-2023 ●

વિશ્વ સંસ્કૃત દિવસ વિશેષ

‘અષ્ટાધ્યાયી’ થી આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ તરફ...

આદર્શનાં ગુણાનાં ચ સંસ્કારાણાં નિધેસ્તથા ।

શાસ્ત્રાણાં જનનીભૂતા સંસ્કૃતિઃ સંસ્કૃતાશ્રિતા ॥ ૧૦૩ ॥ (અભિનવસુભાષિતાવલિઃ - ૨)

(મોટા મોટા આદર્શોની, મહાન ગુણોની, સંસ્કારોનાં નિધિની અને શાસ્ત્રોની જનની સ્વરૂપ એવી સંસ્કૃતિ સ્વયં સંસ્કૃત ભાષાને આશ્રિત છે.)

સદીઓથી માનવ ઉત્ક્રાંતિની અને તેની સર્જનાત્મક દીપ્તિની સાક્ષી તથા વિશ્વને ભારતવર્ષની સર્વોત્તમ ભેટ એટલે સંસ્કૃત ભાષા. પ્રતિવર્ષ શ્રાવણ સુદ પૂર્ણિમાના રોજ ઉજવવામાં આવતા વિશ્વ સંસ્કૃત દિવસની ઉજવણી આ વર્ષે ૩૧ ઓગસ્ટના રોજ કરવામાં આવી. તાજેતરમાં જ પ્રધાનમંત્રીશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ તેમના રેડિયો કાર્યક્રમ મન કી બાતમાં દેશવાસીઓને વિશ્વ સંસ્કૃત દિવસની શુભકામના પાઠવવા સાથે તેમને સંસ્કૃતમાં લેખેલા પત્રો મળ્યાનો ઉલ્લેખ પણ કર્યો હતો. ‘સંસ્કૃત’ શબ્દ ‘સમ્’ ઉપસર્ગ અને ‘કૃ’ ધાતુ, એમ બે શબ્દોની સંધિથી બનેલો છે. જેનો અર્થ ‘પરિપૂર્ણ’ અથવા ‘પરિષ્કૃત’ (Purified) એવો થાય છે. બોલવા, વાંચવા, સાંભળવા અને સંચારની દ્રષ્ટિએ સંપૂર્ણ વૈજ્ઞાનિક અને શુદ્ધ એવી સંસ્કૃત વિશ્વનો સૌથી મોટો શબ્દકોષ ધરાવે છે.

જ્યારે જ્યારે વાત સંસ્કૃત ભાષાની આવે ત્યારે તેને ધર્મ સાથે જોડી દેવામાં આવે છે, પણ સંસ્કૃત એ માત્ર કર્મકાંડની ભાષા નથી. યજુર્વેદી બનાવવા ‘શતપથ બ્રાહ્મણ’માં આપવામાં આવેલા બીજગણિતની વાત હોય કે ‘શુભસુત્ર’(સુલભસુત્ર)માં આપવામાં આવેલા પાયથાગોરસ થીયરમની, વિજ્ઞાનના ટાઈમ ડાયલેશન કે પેરેલેલ યુનિવર્સ થિયરીની વાત હોય કે મોર્ડન ડે સર્જરી અને મેડિકલ સાયન્સની, માનવ ઈતિહાસની અનેક મહાનત્તમ શોધના મૂળ સંસ્કૃત ગ્રંથો અને પુરાણોમાં છે.

પણ આ વિશ્વ સંસ્કૃત દિવસની ઉજવણી નિમિત્તે વાત કરવી છે, પ્રાચીન ભારતમાં સંસ્કૃત ભાષામાં રચાયેલા ગ્રંથોની વિશેષતા અને આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સના વિકાસના આ યુગમાં ટેકનોલોજીકલ એડવાન્સમેન્ટ માટે સંસ્કૃત ભાષામાં રહેલી અસિમિત ક્ષમતાઓ અને સંસ્કૃત ભાષાના સંવર્ધનની જરૂરિયાત વિશે.

ભાષા શબ્દ ઘાતુમાંથી બનેલો છે, જેનો અર્થ થાય બોલવું. એ ભાષાનું મૂળ તત્વ છે, જ્યારે વ્યાકરણ તેની પ્રક્રિયા અને આંતર ક્રિયાઓ સમજાવે છે. વ્યાકરણ ભાષાની વ્યાખ્યા કરે છે. સંસ્કૃત ભાષાના વિશાળ વ્યાકરણને સુવ્યવસ્થિત કરવાનું શ્રેય મહર્ષિ પાણીનીને જાય છે. ભારતમાં ઈ.સ. પૂર્વે ૪૦૦ વર્ષ પહેલાં મહર્ષિપાણીનીએ વિવિધ આઠ પ્રકરણમાં ૩,૯૫૯ સુત્રો દ્વારા સંસ્કૃત વ્યાકરણના પદ્ધતિસરનાનિયમો દર્શાવતા ‘અષ્ટાધ્યાયી’ ગ્રંથની રચના કરી હતી.

નવા શબ્દોની રચનાથી લઈ વાક્યરચના માટેના નિયમોથી સુરચિત ‘અષ્ટાધ્યાયી’ના શરૂઆતમાં આપવામાં આવેલા ૧૪ મહેશ્વર સુત્રોથી લઈ પરિભાષા, અતિદેશ સુત્રો, નિયમ સુત્રો અને પ્રતિષેધ કે નિષેધ સુત્રો દ્વારા મહર્ષિ પાણીનીએ આજની મેટાભાષાની જેમ સંસ્કૃત વ્યાકરણને ‘કોડિફાઈ’ કર્યું. જેમાં શિખનાર અને શિખનાર વચ્ચે જો કોઈપણ ભાષાનું સામ્ય ન હોય તેમ છતાં ‘અષ્ટાધ્યાયી’ના અભ્યાસ દ્વારા સંસ્કૃત શિખી શકાય તેમ છે. આ જ રીતે નાલંદા અને તક્ષશિલા જેવી વિશ્વ વિદ્યાપીઠોમાં અન્ય દેશોમાંથી આવતા વિદ્યાર્થીઓને સંસ્કૃત શિખવવામાં આવવામાં સરળતા રહેતી. થોડા સમય પહેલાં કેમ્બ્રિજ યુનિવર્સિટીના પીએચ.ડી સ્કોલર રિશી રાજપોપટ દ્વારા સંસ્કૃતના ૨,૫૦૦ વર્ષ જૂના કોયડાનો ઉકેલ શોધ્યાનો દાવો કરવામાં આવ્યો ત્યારે સમગ્ર વિશ્વનું ધ્યાન પાણીનીના ‘અષ્ટાધ્યાયી’ તરફ ખેંચાયું હતું.

મોર્ડન કમ્પ્યુટર અને આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સના ઇન્ટરફેસ ડેવલપમેન્ટ માટે સંસ્કૃત ઉત્કૃષ્ટ ભાષા તરીકેના માપદંડો પર ખરી પુરવાર થઈ રહી છે. સૌપ્રથમ આ અંગે અમેરિકન સ્પેસ એજન્સી NASA સાથે સંકળાયેલા રિસર્ચર રિક બ્રિગ્સ દ્વારા વર્ષ ૧૯૮૫માં રજૂ કરવામાં આવેલા રિસર્ચ પેપર “Knowledge Representation in Sanskrit and Artificial Intelligence”માં તેનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યા બાદ આ દિશામાં સંશોધનોનો દોર શરૂ થયો છે.

અગાઉ વાત કરી તેમ મહર્ષિ પાણીનીના વ્યાકરણ ગ્રંથ ‘અષ્ટાધ્યાયી’ માં સંસ્કૃતને મેટાલેંગ્વેજની જેમ કોડિફાઈ કરવામાં આવી છે. કમ્પ્યુટર પ્રોગ્રામિંગમાં વપરાતા કી-વર્ડ, ઓપરેશન, ફંક્શન અને પ્રિમિટીવ ડેટા ટાઈપની જેમ ‘અષ્ટાધ્યાયી’ સંજ્ઞા, પ્રત્યય, વિધી અને પ્રત્યાહાર જેવી પ્રક્રિયા દ્વારા સુરચિત છે. દુનિયાની તમામ ભાષાઓએ એકબીજામાંથી ગ્રહણ કરેલા શબ્દોની સાપેક્ષમાં સંસ્કૃત ભાષાની શુદ્ધતા અને વિશાળ શબ્દભંડોળની સાથે સાથે વ્યાકરણની તર્કબદ્ધ અને પદ્ધતિસરની રચના તેને પ્રોગ્રામિંગ માટે શ્રેષ્ઠ પુરવાર કરે છે.

ગત ૨૫મી મે, ના રોજ ઉજાઈ પાટે મહર્ષિ પાણીની સંસ્કૃત એન્ડ વૈદિક યુનિવર્સિટીના ચોથા દિકાંત સમારોહમાં ISROના ચેરમેન એસ. સોમનાથે જણાવ્યું હતું કે, “આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ અને મશીન લર્નિંગના ક્ષેત્રોમાં કામ કરતા લોકો સંસ્કૃતને પસંદ કરે છે. કમ્પ્યુટિંગ અને નેચરલ લેંગ્વેજ પ્રોસેસિંગ સંસ્કૃતનો કઈ રીતે ઉપયોગ થઈ શકે તે દિશામાં વિવિધ સંશોધનો ચાલી રહ્યા છે.” સંસ્કૃત ભાષાના સંવર્ધન માટે પ્રધાનમંત્રીશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના નેતૃત્વમાં કેન્દ્ર સરકાર પણ વિશેષ પ્રયત્નો કરી રહી છે. નવી શિક્ષણનીતિ ૨૦૨૦માં શ્રી લેંગ્વેજ ફોર્મ્યુલા થકી પ્રાથમિકથી લઈ માધ્યમિક અને ઉચ્ચ શિક્ષણમાં પણ સંસ્કૃતને મુખ્યધારામાં સામેલ કરવા પર ભાર મુકવામાં આવ્યો છે. સાથે જ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સેન્ટ્રલ સંસ્કૃત યુનિવર્સિટી એક્ટ ૨૦૨૦ પસાર કરી ૩ ડિઝિટલ યુનિવર્સિટીને સેન્ટ્રલ યુનિવર્સિટીનો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો હતો.

રાજ્ય સરકાર દ્વારા વર્ષ ૨૦૦૫માં સંસ્કૃત સાહિત્યના અભ્યાસ અને સાયન્ટિફિક રિસર્ચ માટે શ્રી સોમનાથ સંસ્કૃત યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. આ ઉપરાંત સંસ્કૃત ભાષાના પ્રચાર-પ્રસાર અને સંવર્ધન માટે ઓક્ટોબર ૨૦૨૦માં ગુજરાત રાજ્ય સંસ્કૃત બોર્ડની રચના કરવામાં આવી હતી. જે રાજ્યભરના સંસ્કૃત ભાષાના શિક્ષકોને તાલીમ આપે છે, સાથે જ બોર્ડ દ્વારા સંસ્કૃત ભાષાનું સરળ રીતે શિક્ષણ આપી શકાય તે માટે મોડલ ટીચિંગ મોડ્યુલ તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે.

ગુજરાત રાજ્ય સંસ્કૃત બોર્ડના અધ્યક્ષ શ્રી જયશંકર રાવલના માર્ગદર્શન અને નેતૃત્વમાં બોર્ડ દ્વારા સંસ્કૃતના પ્રચાર-પ્રસાર અને સંવર્ધન માટે કાર્ય કરતી સંસ્કૃત પાઠશાળાઓ અને સંસ્કૃત ભારતી જેવી સંસ્થાઓના સહયોગથી વિવિધ સ્થળોએ નિઃશુલ્ક સંસ્કૃત સંભાષણ વર્ગોનું આયોજન કરવામાં આવે છે. જે ભાષા જનભાષા બને અને તેનો ઉપયોગ ઉત્તરોત્તર વધે ત્યારે તે ભાષાના વિકાસની સાથે સાથે તેની સાથે જોડાયેલા ક્ષેત્રોના વિકાસને પણ વેગ મળે છે. આજથી જ સંસ્કૃતને વિષય તરીકે નહીં પણ ભાષા તરીકે શિખી તેનો પ્રચાર-પ્રસાર કરીએ તો તેના સંવર્ધનની સાથે તેના ઉચ્ચ જ્ઞાનભંડાર તરફના દ્વાર આપોઆપ ખુલતા જશે.

જયતુ સંસ્કૃતમ્
જયતુ ભારતમ્

(સંપાદન-આલેખન: કૌશિક ગજજર)

IASની પરીક્ષામાં આગળ વધવા માટે ઓળંગવાની થતી CSAT રૂપી જ્ઞાનની નદી

મિત્રો,

આઝાદી પહેલા અને આઝાદી પછી સિવિલ સર્વિસીસની પરીક્ષા પદ્ધતિમાં, વૈકલ્પિક વિષયો, મહત્તમ ઉમર, પ્રયત્નોની સંખ્યા વગેરેમાં વારંવાર ઘણા બધા ફેરફાર થયેલ છે. સિવિલ સર્વિસ શબ્દનો ઇતિહાસ પણ રસપ્રદ રસપ્રદ છે. વર્ષ ૧૭૫૭ના પ્લાસીના યુદ્ધ અને ૧૭૫૮ના બક્સરના યુદ્ધ પછી ઈસ્ટ ઇન્ડિયા કંપનીને નવા વિસ્તારોનો કબજો મળ્યો અને તેથી તેના વહીવટ માટે ઘણા વધારાના અધિકારીઓની પણ જરૂર પડી. એટલે ઈસ્ટ ઇન્ડિયા કંપની દ્વારા ભારતમાં મિલિટરી અને નેવીના અધિકારીઓ સિવાયના વહીવટી કામગીરી કરતા અને નાણાકીય કામગીરી કરતા અધિકારીઓની એક નવી કેડર શરૂ કરીને તેના માટે સિવિલ સર્વિસ શબ્દનો આવિષ્કાર કરવામાં આવ્યો હતો.

આમતો ભારતમાં સિવિલ સર્વિસની સેવા ગવર્નર જનરલ ઓફ બેંગાલ, વોરેન હેસ્ટિંગ્સ(૨૦.૧૦.૧૭૭૩ થી ૮.૨.૧૭૮૫)ના યુગમાં શરૂ થઈ, જેમણે ડિસ્ટ્રિક્ટ મેજિસ્ટ્રેટ-કલેક્ટરની પોસ્ટ ઊભી કરેલ. કલેક્ટરનું મુખ્ય કામ જમીન મહેસુલને લગતું હતું. પરંતુ લોર્ડ ચાર્લ્સ કોર્નવોલીસ (૧૨.૮.૧૭૮૬ થી ૨૮.૧૦.૧૭૮૩) દ્વારા જમીન મહેસુલ, ન્યાયતંત્ર અને કાયદો-વ્યવસ્થાની જરૂરિયાત જોતા તેને રિફાઈન અને પુનઃગઠિત કરવામાં આવી અને covenanted તથા uncovenanted એમ બે ભાગમાં સેવા શરૂ કરેલ તેથી લોર્ડ કોર્નવોલીસને ભારતની “સિવિલ સર્વિસીસના પિતા” કહેવામાં આવે છે. Covenanted સેવા એટલે યોગ્ય પસંદગી પ્રક્રિયા દ્વારા ઉમેદવારોની કરાર આધારિત સેવા. આ સેવા માત્ર બ્રિટીશર્સ અને યુરોપીયંસ માટે હતી જેનાથી તેમને ઊંચો હોદ્દો અને પગાર-ભથ્થા મળતા. જ્યારે Uncovenanted પ્રકારની સેવા ભારતીયો માટે હતી જેનાથી ઊંચા હોદ્દા ન મળતા અને પગાર-ભથ્થા પણ ઓછા મળતા. લોર્ડ કોર્નવોલીસે અન્ય સુધારા ઉપરાંત સીનીયોરીટીના આધારે પ્રમોશન આપવાની નીતિ પણ શરૂ કરેલી.

શરૂઆતમાં સિવિલ સર્વિસીસ માટે કોઈ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા યોજવામાં આવતી ન હતી. પરંતુ આવા અધિકારીઓની નિમણૂક કોર્ટ ઓફ ડિરેક્ટર્સ દ્વારા કરવામાં આવતી અને લંડનના હેલીબરી કોલેજ ખાતે તાલીમ મેળવ્યા બાદ તેઓ ભારત આવીને સેવાઓ આપતા. ૧૮૫૩ના ચાર્ટર એક્ટથી એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું કે હવે પછી સિવિલ સર્વિસીસની એક ઓપન એકઝામ લેવામાં આવે અને આ ઓપન એકઝામ લેવા માટે એક સિવિલ સર્વિસ કમિશનની સ્થાપના કરવામાં આવી. ૧૮૫૪માં નિમાયેલી મેકોલે કમિટિએ પણ આવી જ ભલામણ કરેલી. સિવિલ સર્વિસ કમિશને ૧૮૫૫થી લંડન ખાતે પરીક્ષા લેવાનું શરૂ કર્યું. તે સમયે લેખિત પરીક્ષા ઉપરાંત ઘોડેસવારીની આવડતની કસોટી પણ થતી. વધુમાં તે વખતે સિવિલ સર્વિસીસના અધિકારીઓને વહીવટીતંત્ર ઉપરાંત ન્યાયતંત્રમાં પણ નિમણૂકી આપવામાં આવતી હતી.

One liner Question: Who was the first Indian to clear Civil Services Exam?

જવાબ : રવીન્દ્રનાથ ટાગોરના ભાઈ શ્રી સત્યેન્દ્રનાથ ટાગોરે ઇન્ડિયન સિવિલ સર્વિસ પરીક્ષા જુન ૧૮૫૩માં પાસ કરેલી.

સ્વાતંત્ર સંગ્રામના પ્રથમ મોટા બનાવ એવા ૧૮૫૭ના બળવા પછી ભારત પર બ્રિટીશ તાજની હકુમત શરૂ થઈ ત્યારે ૧૮૫૮ના એક્ટથી Civil Servicesને Indian Civil Services અને સત્તાવાર રીતે ઇમ્પીરિઅલ સિવિલ સર્વિસ (ICS) કહેવામાં આવતું હતું. વર્ષ ૧૮૬૧ના ઇન્ડિયન સિવિલ સર્વિસ એક્ટમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવેલ હતી કે જે કોઈ વ્યક્તિ ભારતમાં સાત વર્ષ રહેલ હોય તે સિવિલ સર્વિસમાં જોડાઈ શકે છે. આના કારણે ભારતના લોકો માટે સિવિલ સર્વિસીસના દ્વાર ખુલ્યા જણાય છે.

CSAT નો ઉદ્ભવ: વર્ષ ૨૦૧૧ અગાઉ UPSC પ્રીલીમ્સની પરીક્ષા પેટર્ન ૧૯૭૯માં કોહારી

કમિશનની સૂચવ્યા મુજબની ભલામણો પ્રમાણે લેવાતી હતી. વર્ષ ૨૦૧૧ સુધી પ્રિલિમના કુલ બે પેપર હતા. જેમાં જનરલ સ્ટડીઝના ૧૫૦ માર્ક્સ અને ૨૩ વૈકલ્પિક વિષયો પૈકી એક એવા વિષયના ૧૫૦ માર્ક્સનું પેપર. જ્યારે હવે પેપર એક અને પેપર બેના બંનેના ૨૦૦-૨૦૦ માર્ક્સની પદ્ધતિ રાખવામાં આવ્યા છે. જે CSATનું પેપર છે તેનાથી ઉમેદવારની તર્ક, ગણતરી, ભાષા પરનું પ્રભુત્વ અને વિશ્લેષણની કાબેલિયત ચકાસવામાં આવે છે.

વર્ષ ૨૦૧૧થી ૨૦૧૪ સુધી સીસેટના પેપરના માર્ક્સના આધારે મેન્સમાં જવાનું મેરીટ બનતું હતું. પરંતુ કેટલાક લોકોના ઉગ્ર વિરોધને કારણે ત્યારબાદ ૨૦૧૫થી તેને માત્ર qualifying રાખવામાં આવ્યા છે. ત્યાર પછી આજ દિન સુધી આ પદ્ધતિમાં કોઈ ફેરફાર થયો નથી. સામાન્ય રીતે CSATમાં દસમું ધોરણ પાસ કરેલ વિદ્યાર્થીનું જ્ઞાન હોય તે લેવલના પ્રશ્નો પૂછાશે તેવું UPSC એ જણાવ્યું હોય છે. પરંતુ અનુભવે ધ્યાને આવ્યું છે કે ઘણી વાર પ્રમાણમાં તેનાથી ઘણા અધરા પ્રશ્નો પૂછાય છે.

સીસેટની પરીક્ષાનો સિલેબસ મુખ્યત્વે નીચે મુજબ છે:

- Reading Comprehension (આપેલ ફકરા પરથી પ્રશ્નોના જવાબ આપવા)
- Interpersonal and Communication Skills
- Logical and Analytical Reasoning
- Decision Making
- Basic numeracy
- General Mental Ability

UPSC CSAT Mathsનો સિલેબસ: Basic Numeracy : Number System, L.C.M & H.C.F, Rational Numbers & Ordering, Decimal Fractions, Simplification, Square Roots & Cube Roots, Surds (કરણી)& Indices, Ratio & proportion, Percentages, Averages, Set theory, Divisibility Rules, Remainder Theorem

General Mental Ability : Partnership, Profit & Loss, Time and Distance, Trains, Time & work, Work & Wages, Boats & Streams, Pipes & Cisterns, Simple Interest & Compound Interest, Allegation & Mixtures, Mensuration & Area, Permutations & Combinations, Probability, Geometry.

CSATના નળ અને ટાંકીને લગતા પ્રશ્નો : અગત્યની બાબતો :

● જો કોઈ એક નળ એક ટાંકીને એક્સ (x) કલાકમાં ભરી શકે તો તે ટાંકીનો એક કલાકમાં એક ભાગ્યા એક્સ (1/x) જેટલો ભાગ ભરાશે.

● જો ટાંકીમાં લીકેજ હોય તો તેમાંથી એક કલાકમાં એક ભાગ્યા એક્સ (1/x) જેટલું પાણી ખાલી થશે.

Q. (૩) એક ટાંકીને ઉપરના નળથી ભરાતા ચાર કલાક લાગે છે અને તળિયાના નળથી ખાલી થતા ૬ કલાક લાગે છે. જો બંને નળ એક સાથે ખોલવામાં આવે તો ટાંકી કેટલા કલાકમાં ભરાશે?

- (a) 25 (b) 10 (c) 12 (d) 8

ઉકેલ: આવતા પાણી અને જતા પાણીનો તફાવત = (1/4) - (1/6) = (3 - 2) / 12 = 1 / 12. આમ, ટાંકીને ભરાતા 12 કલાક થશે. જવાબ (c).

ચંદ્ર પર ઈસરોનું સુવર્ણ પૃષ્ઠ આલેખન

- સંપાદન : નિશીથ જોષી

YES WE DID IT.... ISRO DID IT... આ જયારે આપણે કહીએ છીએ ત્યારે આપણી સૌની છાતી ગજગજ ફૂલે છે. સમગ્ર વિશ્વમાં ભારત પ્રથમ દેશ બન્યો છે જેને ચંદ્રના દક્ષિણ ધ્રુવ પર ઉતરાણ કર્યું છે. ૨૩ ઓગસ્ટ સાંજના ૬ વાગ્યાને ૪ મીનીટ સમગ્ર વિશ્વ આ ઐતિહાસિક પળનું સાક્ષી બન્યું. ૨૦૧૯ની એ ઘણા જયારે રાત્રે લગભગ અડી વાગે બધા ટીવીની સામે હતા અને વિક્રમ લેન્ડરનો સંપર્ક તૂટી ગયો હતો. છેવટે ૨૩ ઓગસ્ટ ૨૦૨૩ ના દિવસે આપણે સફળતા મેળવી ત્યારે તમામ લોકોના મુખમાંથી ઉદાર નીકળ્યો હશે કે 'કોશિશ કરને વાલો કી કબી હાર નહી હોતી'. પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ ૨૩ ઓગષ્ટના દિવસને "રાષ્ટ્રીય સ્પેસ દિવસ" તરીકે ઉજવવાની જાહેરાત કરી હતી અને તેમણે જણાવ્યું કે જે જગ્યાએ ચંદ્રયાન-૩ નું ઉતરાણ થયું એને શિવ-શક્તિ પોઈન્ટ તરીકે ઓળખવામાં આવશે.

ચંદ્ર પર સોફ્ટ લેન્ડિંગ કરાવનાર ભારત સમગ્ર વિશ્વમાં ચોથો દેશ બન્યો છે. આ અગાઉ અમેરિકા, રશિયા અને ચાઈના ચંદ્ર પર પહોંચી ચુક્યા છે. ભારત દ્વારા આ જે કીર્તિમાન સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો છે તેનાથી આવનારા સમયમાં ઘણા પરિવર્તનો જોવા મળશે. કારણકે પશ્ચિમના દેશો આ વિચારી જ નહોતા શકતા કે ભારત આવું કરી શકશે પણ ભારતે તે સિદ્ધ કરી બતાવ્યું અને આમ વૈશ્વિક ફલક પર ભારતે પોતાની ધાક જમાવી છે. ચંદ્રયાન-૩ની લોન્ચિંગથી લેન્ડિંગ સુધીની આ સફર ખૂબ જ રસપ્રદ રહી. ૧૪ જુલાઈએ સફળતાપૂર્વક લોન્ચિંગ પૂર્ણ થયા બાદ ISRO દ્વારા તમામ ચંદ્રયાન-૩ અંગે જરૂરી માહિતી પૂરી પાડવામાં આવતી હતી. આખરે એ દિવસ આવ્યો ૨૩ ઓગસ્ટ જેની સૌ આતુરતાથી રાહ જોઈ રહ્યા હતા. લેન્ડિંગની છેલ્લી ૨૦ મિનીટ અતિ મહત્વપૂર્ણ હતી. કારણકે ગઈ વખતે પણ આવું જ થયું હતું. આખરે પ્યાલ હશે કે ચંદ્રની સપાટી પર જતા જતા ચંદ્રયાન-૨ સાથેનું કોમ્યુનિકેશન તૂટી ગયું હતું અને જે વિક્રમ લેન્ડર છે તે ચંદ્ર પર કેશ થઈ જાય છે. આ વખતે પણ આ ઘણા જેવી આવી ને લોકોના જીવ અદ્ધર થઈ ગયા હતા. વિક્રમ લેન્ડર ચંદ્રની સપાટીથી અમુક કિલોમીટર ઉપર હતું ત્યારબાદ શરૂ થયો પ્રથમ પડાવ. ચાલુ થયો રફ બ્રેકિંગ ફેઝ. એટલે કે ચંદ્રયાન-૩ની જે સ્પીડ છે, તેને ધીરે ધીરે ઓછી કરવામાં આવી. જે પડાવ સફળતાથી પાર પડ્યો. ત્યારબાદ બીજો ફેઝ આવ્યો 'અલ્ટીટ્યુડ હોલ્ડ ફેઝ'. એટલે કે અમુક ઉંચાઈ પર તેને રોકીને હોરીઝોન્ટલમાંથી વર્ટિકલ મોડમાં લાવવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ ત્રીજો તબક્કો હતો ફાઈન બ્રેકિંગ તબક્કો જેમાં લેન્ડરને વર્ટિકલ કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ આખરી પડાવ હતો ટર્મીનલ રિસેન્ટ. આ તબક્કામાં લેન્ડરને લગભગ ૧૫૦ મીટરની ઉંચાઈ પર લાવવામાં આવ્યું હતું. જયારે બધું બરાબર થઈ ગયું ત્યારે ચંદ્રની સપાટી પર સોફ્ટ લેન્ડિંગ કરાવવામાં આવ્યું.

ચંદ્રયાન-૩ના પ્રોજેક્ટમાં સમગ્ર દેશના વિવિધ ભાગોમાં આવેલા સ્પેસ એપ્લીકેશન સેન્ટર (SAC)ની ભૂમિકા છે. પરંતુ અમદાવાદના SACની ખૂબ મહત્વની ભૂમિકા રહી છે. અમદાવાદ ઈસરોએ વિવિધ પેલોડ સેન્સર બનાવવાથી માંડીને તેના કેમેરા બનાવવામાં ખૂબ મોટો ફાળો આપ્યો છે. ચંદ્રયાન-૩ની ભૂમિકામાં કુલ ૧૧ પ્રણાલીઓએ સોફ્ટ લેન્ડિંગમાં મહત્વનો ભાગ ભજવ્યો હતો. SAC અમદાવાદ દ્વારા કુલ ૮ કેમેરા લગાવવામાં આવ્યા હતા. હાલ ઈસરો દ્વારા જે કોટો આપણને બતાવવામાં આવે છે તે બધા લેન્ડર ઈમેજર કેમેરા દ્વારા લેવામાં આવી રહ્યા છે. જયારે એક કેમેરા રોવરમાં મુકવામાં આવેલ છે. આ ઉપરાંત બીજા ત્રણ કેમેરા હતા જેને મહત્વનો ભાગ ભજવ્યો હતો. એમાં બે મુખ્ય કેમેરા હતા અને એક એક્સ્ટ્રા કેમેરા હતો જે એટલા માટે લગાવવામાં આવ્યો હતો કે સિસ્ટમમાં કોઈ ખામી સર્જાય તો તે કાર્યભાર સંભાળી લે. બે મુખ્ય કેમેરાની વાત કરીએ તો એક કેમેરાને લેન્ડર ડીટરમીનેશન કેમેરા (LPDC) અને બીજો હતો લેન્ડર હેઝાર્ડ ડીટેક્શન એન્ડ એવોઈડન્સ કેમેરા (LHDAC). આ બંને કેમેરાની મુખ્ય ફરજ હતી લેન્ડરની પોઝીશન બતાવવી. ટૂંકમાં કહીએ તો આપણે જ્યાં ઉતારવા માંગતા હતા ત્યાજ ઉતરાણ થયું છે એ જાણવા LHDAC કેમેરા એ ખૂબ જ મહત્વનો ફાળો ભજવ્યો.

આ સિવાય રડાર અલ્ટીમીટર પણ આ કેન્દ્ર દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું હતું. રડાર અલ્ટીમીટર એટલે તમે જોયું હશે કે જયારે લેન્ડર નીચે ઉતરતું હતું ત્યારે તેની ઊંચાઈની માહિતી જોવા મળતી હતી. એ માહિતી આ રડાર અલ્ટીમીટર અને લેઝર અલ્ટીમીટરના સંકલન સાથે આવતી હતી. આ કેન્દ્ર દ્વારા બનાવવામાં આવેલ તમામ સીસ્ટમે ૧૦૦ ટકા કામ કરી બતાવ્યું.

હવે વાત કરીએ ચંદ્રયાન-૩ પર લાગેલા પેલોડ વિષે (પેલોડ એટલે સ્પેસ મિશનની પરિભાષામાં જે જરૂરી સામાન હોય તેને પેલોડ કહેવાય). ચંદ્રયાનના લેન્ડર, રોવર અને પ્રોપલ્શન મોડ્યુલમાં એવા ૭ ઉપકરણો છે જે હાલ વિવિધ પ્રયોગો કરી રહ્યા છે. કુલ ૭ પેલોડમાંથી ૪ વિક્રમ લેન્ડરમાં, ૨ પ્રજ્ઞાન રોવરમાં અને ૧ પ્રોપલ્શન મોડ્યુલમાં લગાવવામાં આવ્યા છે. ટૂંકમાં આ તમામ પેલોડ વિષે આપણે જાણીએ.

શરૂઆત કરીએ પ્રોપલ્શન મોડ્યુલમાં લગાવવામાં આવેલ પેલોડથી જેનું નામ છે SHAPE (શેપ) આખું નામ (SPECTO-POLARIMETRY OF HABITABLE PLANET EARTH). ગભરાઈ ના જશો નામ સાંભળીને. આ એક માત્ર એવું પેલોડ છે જે પૃથ્વી સાથે જોડાયેલ અવલોકનો લઈ રહ્યું છે. પણ સવાલ થાય કે પૃથ્વીનું અવલોકન લેવાનું હોય તો અહીં જ ૧૦૦-૨૦૦ કિલોમીટરમાં રહેવા દેત. ૩ લાખ ૮૪ હજાર કિલોમીટર દૂર જઈને પૃથ્વીને જોવાની બુદ્ધિ કેમ સૂઝી? પણ આ જરૂરી હતું. કારણકે આ પેલોડ દૂરથી પૃથ્વીનો અભ્યાસ કરીને બીજા એવા ગ્રહો વિષે તપાસ કરવામાં મદદ કરશે જે પૃથ્વીજેવા છે.

હવે વિક્રમ લેન્ડર પર લગાવેલ પેલોડ વિષે વાત કરીએ તો લેન્ડરનું કુલ વજન ૧૭૫૦ કિલો છે. તેમાં ચાર પેલોડ લગાવવામાં આવેલ છે જેની મદદથી ચંદ્રની ગરમી, વાતાવરણ અને કંપનથી જોડાયેલ માહિતી મેળવવામાં આવી રહી છે. આ ઉપરાંત NASAનું એક પેલોડ પણ લગાવવામાં આવ્યું છે જેનાથી પૃથ્વી- ચંદ્રનું અંતર તપાસ કરવામાં મદદ મળી રહી છે. તેના ચાર પેલોડ વિષે સમજાવે

૧. **ILSA (Instrument for Lunar Seismic Activity)**: આ નામને થોડું અલગ પાડીને સમજાવે. Instrument એટલે ઉપકરણ. Lunar એટલે ચંદ્ર સાથે જોડાયેલ, Seismic Activity એટલે જમીનના કંપનથી જોડાયેલ જાણકારી આનો મતલબ એવો થયો કે ચંદ્ર પર ભૂકંપની પેટર્ન શું છે તેની જાણકારી આ ઉપકરણ એકઠી કરી રહ્યું છે. આ ઉપકરણ લેન્ડરથી ચંદ્રની સપાટી પર એક વાયર દ્વારા જોડાયેલ છે. આ માહિતી ખૂબ જ ઉપયોગી છે. આનાથી આપણને ચંદ્રના આંતરિક માળખા વિષે પણ માહિતી મળી રહી છે.

૨. **RAMBHA- LP (RADIO ANATOMY OF MOON BOUND HYPERSENSITIVE IONOSPHERE AND ATMOSPHERE)**: સંક્ષિપ્તમાં સમજાવે તો ચંદ્ર પર જે પ્લાઝમા એન્વાયરમેન્ટ છે તેનો અભ્યાસ કરવા આ પેલોડ મોકલવામાં આવ્યું છે. હવે પ્રશ્ન થાય કે પ્લાઝમા શું છે? પ્લાઝમા એટલે પદાર્થનો ચોથો પ્રકાર. આપણને બાકીના ત્રણ પ્રકારો તો ખબર છે ઘન, પ્રવાહી અને વાયુ. જો કોઈ પદાર્થને ખૂબ જ વધારે તાપમાન પર ગરમ કરવામાં આવે તો ત્યારે તે પ્લાઝમા બને છે. આપણો જે સૂર્ય છે તેનું તાપમાન ખૂબ વધારે છે ત્યાં પ્લાઝમા ખૂબ જ પ્રમાણમાં છે અને સૂર્યમાંથી તમામ દિશામાં પ્લાઝમા ફેંકાય છે. આ પ્લાઝમાથી બચાવવા પૃથ્વી પાસે પોતાનું ચુંબકીય ક્ષેત્ર છે અને તેનું વાયુમંડળ પણ થોડો બચાવ કરી લે છે. પરંતુ ચંદ્ર પાસે કોઈ રક્ષણ નથી. ચંદ્ર પર સતત આ પ્લાઝમાનો વરસાદ થાય છે. અહીંનો અભ્યાસ કરવા માટે આ પેલોડ લગાવવામાં આવ્યું છે અને તેના માટે જે ઉપકરણ લગાવવામાં આવ્યું છે તેને LANGMUIR PROBE અથવા PLAZMA PROBE કહે છે. ચંદ્રયાન-૩ના લેન્ડર માં લાગેલ RAMBHA પણ LANGMUIR PROBE છે.

૩. **CHASTE (CHANDRA'S SURFACE THERMO PHYSICAL EXPERIMENT)**: આ પેલોડ PRL (Physical Research Laboratory) અમદાવાદે બનાવ્યું છે. આ ખૂબ જ રસપ્રદ પેલોડ છે. એકદમ સરળ ભાષામાં સમજાવે તો ચંદ્રનું તાપમાન માપવાનું કામ આ પેલોડ કરે છે.

૪. **LRA (LASER REFLECTOMETER ARRAY)**: આ પેલોડ અમેરિકાની સ્પેસ એજન્સી NASA દ્વારા મોકલવામાં આવ્યું છે. સરળતાથી સમજાવે તો આ અરીસાની જેમ છે. કારણકે આ પ્રતિબિંબ આપે છે. જયારે પૃથ્વી પરથી ખાસ લેસર મોકલવામાં આવે છે તો પાછું એ જ દિશામાં તે રીફ્લેક્ટ કરી રહ્યું છે. આની મદદથી પૃથ્વી-ચંદ્ર એકબીજાથી ક્યારે કેટલા દૂર હોય છે સહિત ઘણી બાબતો સમજી રહી છે.

આ વાત થઈ લેન્ડરના પેલોડની. હવે વાત કરીએ રોવરના પેલોડ વિષે. ૨૬ કિલોની ૬ પૈડા વાળી આ ગાડી ચંદ્રની સપાટી પર ફરી રહી છે. તેના પેલોડ વિષે હવે જાણીએ.

૧. **APXS (ALPHA PARTICAL X-RAY SPECTROMETER)**: આ ઉપકરણ પણ PRL (Physical Research Laboratory) અમદાવાદ દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું છે. ઉપકરણના મુખ્ય બે ભાગ છે.. એમાં પહેલું છે રેડિયો એક્ટીવ સોર્સીસ. આ કોઈ પિસ્તોલમાં ગોળીઓ કેવી રીતે લાગી હોય છે તેની જેમ લાગેલા હોય છે. તેનો બીજો હિસ્સો છે જે વચ્ચે લાગેલ હોય છે તેને ડિટેક્ટર કહેવાય છે. APXS નો આ રેડિયો એક્ટીવ સોર્સી ક્યુરીયમ - ૨૪૪ થી બનાવવામાં આવ્યો છે. ક્યુરીયમ ખૂબ જ દુર્લભ પ્રકારનું રેડિયો એક્ટીવ તત્વ છે. તે આલ્ફા પાર્ટીકલ અને X-RAY છોડે છે. ક્યુરીયમના જે ૬ રેડિયો એક્ટીવ સોર્સી છે તે રેડિયેશન ફેંકે છે અને તે ચંદ્રની સપાટી પર અથડાય છે. આ માટીમાં ઉપસ્થિત વિવિધ તત્વો વિષે જાણકારી મેળવી રહ્યું છે.

૨. બીજું જે ઉપકરણ છે તે આવા જ પ્રકારનું છે. પણ એની કામ કરવાની શૈલી અલગ છે. તેનું નામ છે LIBS (LASER INDUCED BREAKDOWN SPECTROSCOPE). અગાઉના ઉપકરણમાં રેડિયો એક્ટીવ કિરણો જમીન પર મોકલવામાં આવતા હતા જયારે આ ઉપકરણ દ્વારા લેસર દ્વારા આ કાર્ય કરવામાં આવી રહ્યું છે. આ બંને ઉપકરણથી રોવર ચંદ્રની સપાટી પર ઉપસ્થિત કેમિકલ અને વિવિધ તત્વોની માહિતી આપી રહ્યું છે. ISRO દ્વારા આપણને જાણવા મળ્યું કે ચંદ્રની સપાટી પર સલ્ફર જોવા મળ્યું છે. આ ઉપરાંત મેગ્નેશિયમ, કેલ્શિયમ, એલ્યુમિનિયમ જેવા તત્વો પણ ઉપસ્થિત છે.

ચંદ્રયાન-૩ વિષે કેટલીક મહત્વની બાબતો : (૧) ચંદ્ર પૃથ્વીથી દર વર્ષે ૧.૪૮ ઈંચ દૂર જઈ રહ્યો છે. જોકે દક્ષિણ ધ્રુવ પરથી કેટલું અંતર છે તે માપવામાં મદદ મળશે. (૨) રોવરની ક્ષમતા પ્રમાણે તેને એક વખતમાં પાંચ વાર ચલાવવામાં આવે છે. (૩) રોવરમાં એવું કોઈ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ આપવામાં આવ્યું નથી કે તે જાતે કોઈ ઈમેજને જોઈને નિર્ણય લઈ શકે. રોવર દ્વારા જે ડેટા મળે છે તે લેન્ડરને મળે છે અને ત્યાંથી પૃથ્વી પર જાય છે અને આ પ્રમાણે વિજ્ઞાનીઓ રોવરને કમાંડ આપે છે અને રોવર તે પ્રમાણે ચાલે છે. (૪) ચંદ્રયાન-૩ નું સરળતાપૂર્વક ઉતરાણ થવાથી લેન્ડરમાં ૬૦ થી ૬૫ કિલો જેટલું ભગતણ અચ્યું છે. જેનાથી ભવિષ્યમાં લેન્ડરને બીજે ઉતરાણ કરાવીને અન્ય પ્રયોગ પણ કરી શકાય છે. જોકે ઈસરો દ્વારા યોગ્ય સંભાવનાઓ જોઈને અને તેનું વિશ્લેષણ કરીને આ નિર્ણય લેવામાં આવશે. (૫) પૃથ્વી પર ૧૪ દિવસ પુરા થાય એટલે ચંદ્ર પર એક દિવસ પૂર્ણ થાય છે. હાલ ચંદ્ર પર દિવસ છે. ૧૪ દિવસ પૂર્ણ થયા પછી ચંદ્ર પર રાત થશે અને ભયંકર ઠંડી શરૂ થશે જે લેન્ડર અને રોવરમાં લગાવેલ ઉપકરણો માટે ભયાનક છે. કારણકે અહીં તાપમાન -૧૨૦ ડિગ્રી થી -૧૫૦ સુધી જશે. લેન્ડર અને રોવરને આ તાપમાન માટે સજ્જ કરાયું નથી. સામાન્ય રીતે આ ઉપકરણો માટે -૫૫ ડિગ્રી થી +૧૫૫ ડિગ્રીના તાપમાન માટે તૈયાર કરાય છે. જોકે અમુક સેન્સર ચાલશે અને માહિતી મળતી રહેશે.

ચંદ્રયાન- ૩ બાદ ઈસરોએ ૨ જી સપ્ટેમ્બરના આદિત્ય L-1 મિશન લોન્ચ કર્યું હતું જેનું સફળતાપૂર્વક પ્રક્ષેપણ કરવામાં આવ્યું હતું. આદિત્ય L1 મિશનને લાંગ્રેજ પોઈન્ટ પર મુકવામાં આવશે. L1 પોઈન્ટ એટલા માટે કારણકે આ પોઈન્ટ સૂરજ અને પૃથ્વીના ગુરુત્વાકર્ષણ બળને તે સંતુલિત કરે છે અને આપણું જે સ્પેસ ક્રાફ્ટ છે તે હમેશા ત્યાં રહી શકે છે. જે રીતે પૃથ્વી ફરતી રહેશે તેવી રીતે આદિત્ય-L1 પણ ફરતું રહેશે. એનાથી કોઈ ભગતણનો વપરાશ થશે નહિ. જેમ ચંદ્રયાન-૩ આપણને ચંદ્રની ગતિવિધિઓ વિષે માહિતી આપી રહ્યું છે તેમ આદિત્ય-L1 પણ આપણને સૌર હવા અને સૂર્યના વાતાવરણ વિષે માહિતી આપશે.

સે	તુ	પી	પા	વા	વ	ઢ	વા	સુ	શ્રી
વા	સુ	કી	લ	રી	ઢ	ક	થ	ક	લી
દા	રા	જ	ભા	ષા	વા	ણી	શં	ભા	લા
૨	૫	૨	૬	મ	ણ	ગં	ગા	૬	વ
ધુ	૩	ખ	૨	રા	શત	ગો	ફતા	૨	તી
શ્મે	લ	વ	૩	ને	ક	ત્રી	દુ	શા	શ્વ
શ્વ	સ	ન	તં	ત્ર	વો	સુ	ન	હ	રે
૨	૨	ઓ	૩	પ	સું	૬	રી	જ	ડિ
ગા	સ	ટા	ઈ	ટ	ન	શં	પુ	હાં	ય
તી	ડો	સ્કિ	ન	લ	ખ	ન	દુ	ર્ગ	મ

પ્રશ્નો :

૧. કયા કુદરતી તત્વની સંજ્ઞા Ra છે?
૨. મધુબન કેમ કઈ નદી પર બાંધવામાં આવ્યો છે?
૩. વનરાજ ચાવડાની માતાનું નામ શું હતું?
૪. શિરીષ વૃક્ષને લોકભોલીમાં કયા નામે ઓળખવામાં આવે છે?
૫. કેરળના પ્રખ્યાત લોકનૃત્યનું નામ શું છે?

૬. ભારતના પ્રથમ પ્રાઈવેટ પોર્ટ તરીકે કયું બંદર જાણીતું છે?
૭. શનિનો સૌથી મોટો ઉપગ્રહ કયો છે?
૮. લોથલ બંદર કઈ નદીના કિનારા પર આવેલું હોવાનું મનાય છે?
૯. ગુજરાત સરકારની ભાષાનિયામકની કચેરી કયું સામયિક પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે?
૧૦. પ્રસિદ્ધ કવિયત્રી અમૃતા પ્રિતમને તેમની કઈ કૃતિ બદલ વર્ષ ૧૯૫૫માં કેન્દ્રનો સાહિત્ય અકાદમી પુરસ્કાર એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો?
૧૧. પ્રસિદ્ધ ગણિતજ્ઞ ભાસ્કરાચાર્યએ કયા ગ્રંથનું નામ પોતાની પુત્રીના નામ પરથી રાખ્યું હતું?
૧૨. દ્વાદશ જ્યોતિર્લિંગ પૈકી મહારાષ્ટ્રના દૌલતાબાદમાં કયું જ્યોતિર્લિંગ આવેલું છે?
૧૩. દાદાભાઈ નવરોજી અને ખરશેદજી કામા દ્વારા ૧૮૫૪માં કયું અખબાર શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું?
૧૪. આશરે સાત કરોડના ખર્ચે વૈભવી મયૂરાસનનું નિર્માણ કયા મુઘલ રાજાએ કરાવ્યું હતું?
૧૫. ગુજરાતમાંથી જ નીકળતી અને ગુજરાતમાં જ વહેતી સૌથી મોટી નદી કઈ છે?
૧૬. નેત્રમણિ દ્વારા વક્રિભવન પામીને આંખના જે સ્થાનમાં વસ્તુનું

૧૭. ભારતનું રાષ્ટ્રીય જળચર જીવ કયું છે?
૧૮. મૌર્ય રાજા ચંદ્રગુપ્તના સૂબા વૈશ્ય પુષ્પગુપ્તે ગુજરાતના કયા પ્રસિદ્ધ તળાવનું નિર્માણ કરાવ્યું હતું?
૧૯. અશ્વકુળનું કયું પ્રાણી સમગ્ર ભારતમાં ફક્ત ગુજરાતમાં જ જોવા મળે છે?
૨૦. કયું શહેર સૌરાષ્ટ્રનું પ્રવેશદ્વાર ગણવામાં આવે છે?
૨૧. કવિ ઉમાશંકર જોશીનું ઉપનામ શું છે?
૨૨. મેડિકલ સાયન્સની પલ્મોનોલોજી શાખા શેની સારવાર સાથે જોડાયેલી છે?
૨૩. હાલનો સૌરાષ્ટ્રનો વિસ્તારમાં આગઉના સમયમાં કયા નામે ઓળખાતો હતો?
૨૪. ગંગા નદીનું ઉદ્ભવ સ્થાન કયાં હોવાનું માનવામાં આવે છે?

જવાબ:

૧. ગુલાબ
૨. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૩. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૪. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૫. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૬. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૭. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૮. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૯. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૧૦. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૧૧. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૧૨. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૧૩. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૧૪. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૧૫. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'
૧૬. 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા' 'દાદા'

Central Administrative Tribunal : New Delhi

Sub: Filling up of two (02) posts (01 SC & 01 UR) of Staff Car Driver in the Central Administrative Tribunal, Principal Bench, New Delhi by way of direct recruitment. It is proposed to fill up two (02) posts of Staff Car Driver (Ordinary Grade) in Level-2 (19900-63200) in the revised pay matrix (corresponding to the Pre-Revised scale of pay of PB-1+Grade Pay of Rs.1900/-) in the Principal Bench of Central Administrative Tribunal at New Delhi by way of Direct Recruitment. The vacancies (01 SC and 01 UR) may increase or decrease during final recruitment.

Eligibility Criteria for the post of Staff Car Driver:

1) Age limit for Direct Recruits: Between 18 and 27 years, which is relaxable in the case of employees of the Central Government or State Governments or Supreme Court or High Courts and the District Courts including the employees of the Central Administrative Tribunal up to the age of 40 years. (Relaxation of age and other concessions will be provided, in accordance with orders issued by the Central Government from time to time in this regard).

(2) Educational/Other Qualifications for Direct Recruits:

Essential: (i) Possessing a valid Driving Licence for Motor Car. (ii) Knowledge of Motor Mechanics. (iii) Experience of driving a Motor Car for at least three years. (iv) Pass in Matriculation or equivalent.

Desirable: Three years service as Home Guard or Civil Volunteers.

Note:- The qualification regarding experience is relaxable at the discretion of the competent authority in the case of candidates belonging to the Scheduled Caste or Scheduled Tribes if at any stage of selection the competent authority is of the opinion that the sufficient number of candidates with requisite experience are not likely to be available to fill up the vacancy reserved for them.

3) Mode of Examination: (i) The preliminary test/objective type (written) test will be conducted in General Math, GK Current Affairs, Logical Reasoning, Driving Symbols and Simple RTA Rules for 100 marks with negative marking. 1 mark will be awarded for each correct answer and 1/3 mark will be deducted for every wrong answer.

(ii) The candidate qualifying the preliminary test/written test may be called for Skill Test/Driving Test.

(iii) The final merit will be prepared in respect of the qualified candidates by giving 40% weightage to the marks obtained in the preliminary test/written test and 60% weightage to the marks obtained in the Skill Test/Driving Test.

(4) Place of Examination: New Delhi.

Place of Posting: New Delhi (However, the post of Staff Car Driver carries the liability of all India transfer).

The application in the given proforma together with attested copies of CR dossiers for the last five years (in case of employees of the Central Government or State Governments or Supreme Court or High Courts and the District Courts or CAT, applying with age relaxation) and certificates of proof of Age, Educational Qualifications and

Experience, Driving Licence etc. of the interested candidates, may be sent to the Deputy Registrar (Estt.), Central Administrative Tribunal, Principal Bench, 61/35 Copernicus Marg, New Delhi - 110 001 within a period of 45 days from the date of publication of the Vacancy Circular in the Employment News.

Applications received after the expiry of last date or otherwise found incomplete/insufficient information will not be entertained. Mere issuance of admit card of qualifying the written test/trade test does not confer any right upon the candidate to claim employment.

(P.K. Satija)
Deputy Registrar (Estt.)

Application for the Post of Staff Car Driver

- Name in Full (Block letters): _____
- Complete Postal Address: _____
- Mobile No.: _____
- E-mail Address: _____
- Parent's/Spouse Name: _____
- Date of Birth: _____
- Whether belong to SC/ST/OBC: _____
- Educational Qualifications: _____
- Experience details: _____
- In case of Central/State Govt./Departments/Supreme Court/High Courts/ District Courts/CAT employees:
 - Complete Postal Address of Department in which working _____
 - Designation of post held with date _____
 - Pay Scale _____
 - Level No. and Cell No. _____
 - Nature of appointment (Temporary/Permanent) _____
- Other particulars, if any _____
- Place: _____
- Date: _____

Please
paste
Passport
size Photo
here

(Signature of the candidate)

Certificate to be furnished by the Head of Office

- Service particulars given above have been verified from the service record of the applicant and found correct.
- Certified that no Vigilance Inquiry/Disciplinary case is pending or contemplated against the applicant.

Place: _____

Signature

Date: _____

For more details see Employment News Dt. 26 Aug to 1 Sep.-2023

Ministry of Communications Department of Posts

O/o Chief Postmaster General, HP Circle, Shimla - 171009

Notification for recruitment of Staff Car Driver (Ordinary Grade) in Himachal Pradesh Postal Circle

Applications are invited from Indian Nationals for Direct Recruitment of Staff Car Driver (Ordinary Grade) (General Central Service, Group 'C', Non-Gazetted, Non - Ministerial), from Open Market, in Himachal Pradesh Postal Circle.

2. Vacancies

Name of Post	No. of vacancies	Pay Scale
Staff Car Driver (Ordinary Grade)	03 (UR-02 & OBC-01)	Rs.19900- Rs. 63200 (Pay Level - 2)

Note: The candidate availing reservation must submit their caste certificate in the prescribed format appended as with application form.

3. Age limit : Between 18 to 27 years.

For OBC candidate	Relaxable upto 3 years
For SC candidate	Relaxable upto 5 years
For ST candidate	Relaxable upto 5 years
For Government Servant	Up to age of 40 years
For Ex-servicemen	Relaxation upto 3 years after deducting military service rendered from the actual age.

Note: The crucial date for determining the age-limit shall be 30.09.2023, the closing date for receipt of application forms.

4. Essential Educational and other qualifications:

- Pass in 10th standard from a recognized Board or Institute.
- Possession of a valid driving license for light & heavy motor vehicles.
- Knowledge of Motor mechanism. (The candidate should be able to remove minor defects in vehicle).
- Experience of driving in Light & Heavy motor vehicles at least for three years.

4.1 Desirable qualifications: Three years' service as Home Guard or Civil Volunteers

5. Examination:- Examination shall be held in two (2) stages :

Stage- I	Theory Test for knowledge of General Knowledge, Simple Arithmetic, general intelligence & reasoning, motor mechanism, traffic rules, signals and regulations.
Stage- II	Practical Test for knowledge of Motor Mechanism and Driving.

Note: Pattern and Syllabus for Trade test/ Driving Test for appointment for the post of Staff Car Driver (Ordinary Grade) is prescribed in Postal Directorate letter No. 08-01/2019-SPN-I dated 17.06.2022.

6. Criteria for Selection:

- Candidates qualifying in stage I shall be eligible to appear for test in stage II.
- Only such candidates, who qualify in each papers of Stage II shall be considered for preparation of the final merit list.
- Final merit list of the qualified candidates shall be prepared on the basis of total marks secured by the candidates in both the stages of Examination.
- After arranging the candidates in order of merit as per (c) above, number of candidates to be declared successful shall be equal to the number of vacancies in each category.
- In the event of any vacancy notified for recruitment remains unfilled only due to non-joining of selected candidate, the next candidate in the merit list shall be considered for appointment. However, appointment of such candidate shall be only on the ground of refusal/ declining offer of appointment and no wait list or approved panel shall be maintained.

Note: The date and venue of the tests will be intimated separately to the eligible candidates. No intimation will be sent in respect of other applicants who are not eligible.

7. Application fees: Along with application form an Indian Postal Order for Rs 100/- or UCR receipt to be taken in any post office should be enclosed towards application fee. SC/ST candidates are exempted from fees.

8. Disclaimer:

(i) The Department of Posts reserves the right to cancel this recruitment process at any time/stage without assigning any reason.

(ii) The vacancies notified are subject to change without assigning any reason.

9. The aspiring and eligible candidates are requested to access the official website <https://www.indiapost.gov.in> for detailed notification containing further details and procedure etc. The application format and required forms etc. may be downloaded from the website and after filling up the same completely as per the instructions thereto the same may be sent under Speed Post/Registered Post at the address "The Assistant Postmaster General (R&E), H.P. Circle Shimla-171009.

10. This notification has the approval of the Competent Authority.

Assistant Postmaster General (Staff)
O/o Chief Postmaster General
HP Circle, Shimla - 171009

Ministry of Environment, Forest & Climate Change

क्षेत्रीय कार्यालय

Regional Office

Ground Floor, East Wing, New Secretariat Building
Civil Lines, Nagpur - 440001

E-mail: apccfcentral-ngp-mef@gov.in

F.No. Estt-235/RON/2015/NGP/11975

Dated: 2nd August ,2023

Vacancy Circular

It is proposed to fill up the following posts in the Regional Office, Ministry of Environment, Forest and Climate Change, Nagpur from the among officials of Central/State Governments purely on Deputation basis. :-

Sr. No.	Name of Posts	Number of Vacant Posts	Level in the Pay Matrix as per 7th CPC
1.	Principal Private Secretary to DDGF (Central)	01	Rs. 67700-208700 (Level-11)
2.	Section Officer	01	Rs. 44900-142400 (Level-7)
3.	Assistant	02	Rs. 35400-112400 (Level-6)
4.	Jr. Hindi Translator	01	Rs. 35400-112400 (Level-6)
5.	Upper Division Clerk	01	Rs. 25500-81100 (Level-4)

The original circular, containing the complete details of above mentioned posts can be seen on the Web Portal <www.moef.nic.in/advertisement> of Ministry of Environment, Forest & Climate Change, Government of India. Application of the eligible candidates, complete in all respects should be reached to this office within a period of 45 days from the date of publication of the advertisement.

For more details see Employment News Dt. 26 Aug to 1 Sep.-2023

Dr. B.R. Ambedkar University Delhi

Established by the Act of Legislative Assembly of National
Capital Territory of Delhi

RECRUITMENT NOTICE

Dr. B.R. Ambedkar University Delhi, a Delhi Government State University, is one of the few universities in India with the core objective of promoting the study of humanities and social sciences and it recognises these disciplines as pivotal to the understanding and imagination of a society in transition. University's aim is to reconceptualise social sciences with innovative curricular and pedagogic processes.

The University invites online applications from the prospective & eligible candidates for the following posts on Direct Recruitment basis:

Sl. No.	Name of Post	Pay Level	Number of Vacancies
1.	Medical Officer	L-10	1 (UR)
2.	Section Officer #	L-7	4 (UR-2, OBC-1, EWS-1)
3.	Security Officer	L-7	1 (UR)
4.	Staff Nurse	L-6	1 (UR)
5.	Sr. Assistant (General, Secretarial Service & IT) #	L-6	12 (UR-7, SC-1, EWS-1, Backlog (OBC-1, SC-1, ST-1))
6.	Security Supervisor	L-6	2 (UR)
7.	Sports Coach (Male-1, Female-1)	L-5	2 (UR)
8.	Studio Assistant	L-5	1 (UR)
9.	Assistant (General)/Assistant cum Caretaker/Documentation Assistant/ Assistant (Secretarial Services)	L-4	6 (UR-2, OBC-2, SC-1, EWS-1)

- 1 post is reserved for Persons with Disabilities from amongst the posts at Sl. No. 2 & 5.

Please visit website www.aud.ac.in for Eligibility Criteria, General Instructions, online application form & other details.

Commencement of online application: 18.08.2023.

Last date to apply online: 08.09.2023 (up to 23:59 hrs)

(અનુસંધાન પાના નંબર ૮ ઉપરનું ચાલુ)

to satisfactory verification of documents, Medical Examination and other requirements as specified by the Govt. of India and Appointing Authority.

(g) Document Verification. All documents pertaining of age, education, identity, address, category, caste validity certificate etc. will be scrutinized and verified prior to provisional appointment as per extant DOP&T policy. Date and venue for document verification will be intimated to the provisionally selected candidates on their registered mobile phone/ e-mail IDs and by post.

8. EXAMINATION CENTRE. The written exam for Tradesman Mate will be conducted in Port Blair. No other center will be allotted to any candidates. Request for change of examination center/ date/ session will not be entertained under any circumstances. Exact venue for the conduct of written exam will be intimated in the Admit Card.

9. OPENING AND CLOSING DATE/ TIME FOR ONLINE REGISTRATION PORTAL

Opening of Online Registration Portal	26 Aug 2023 at 1000 hrs
Closing of Online Registration Portal	25 Sep 2023 at 1700 hrs

10. PLACE OF POSTING/ DUTY STATION. The selected candidates would be required to serve in various unit/ sub-units/ departments under the jurisdiction of the Headquarters, Andaman & Nicobar Command. Since all the units are locally controlled by the Headquarters, Andaman & Nicobar Command, posting at stations other than Port Blair or units under HQANC, however, will be only as per administrative requirement.

11. GUIDELINES FOR FILLING ONLINE APPLICATION.

(a) Candidates are required to apply online using the website <https://karmic.andaman.gov.in/HQANC> >> Apply Online >> Recruitment for the post of Tradesman Mate, Headquarters, Andaman and Nicobar Command. Before filling online application form, applicants are advised to read and download online information guidelines containing instructions for filling up Online Application Form.

(b) The applicant must possess the required criteria and educational qualification as mentioned in the recruitment advertisement.

(c) Applicants are not to send copy of application form or any document to this office. However, candidates are to take a printout of Application Form for his / her personal record. A print out of the ADMIT CARD IS TO BE BROUGHT TO THE WRITTEN EXAMINATION VENUE, BY ALL SHORTLISTED CANDIDATES, FAILING WHICH THE CANDIDATE WILL NOT BE ALLOWED TO APPEAR FOR THE EXAMINATION.

(d) If a candidate commits any mistake in filling the online application form or uploading of requisite documents, it cannot be corrected by HQANC/ Indian Navy. HQANC/ Indian Navy will not be responsible for mistake of any kind in the application process by the candidate.

(e) The applicants must ensure that while filling their Application Form, they are providing their valid and active e-mail IDs and mobile number as HQANC/ Indian Navy may use either mode of communication for contacting them at different stages of recruitment process. No change in the mobile number and email ID will be allowed once entered. HQANC/ Indian Navy will not be responsible for non-receipt of communication on registered mobile number/ e-mail IDs.

(f) Candidates are strongly advised in their own interest to apply online well before the closing date and not to wait till the last date to avoid the possibility of disconnection/ inability/ failure to log on the website on account of internet connectivity issue or website overload.

(g) Applicants should not submit multiple applications for same post. However, if due to any unavoidable circumstances, any applicant submits multiple applications then he / she must ensure that the application with higher registration number is complete in all respects, which will be considered.

(h) All fields marked with (*) are mandatory fields.

CENTRAL UNIVERSITY OF RAJASTHAN, KISHANGARH

Reaccredited to Grade A++ by NAAC

Advt. : CURAJRF/150/Recrt./2023/1542

Date : 04.08.2023

ADVERTISEMENT FOR NON-TEACHING POSITIONS

Online applications are invited from the eligible Indian Citizens for the various non-teaching positions.

Posts	Pay-Level	Total Posts	Post Categories					
			UR	SC	ST	OBC	EWS	PwBD
Librarian	APL-14	01	01	-	-	-	-	-
Deputy Librarian	APL-12	01	01	-	-	-	-	-
Private Secretary	PL-07	04	02	01 (B.L.)	-	01 (B.L.)	-	-
Personal Assistant	PL-06	01	01	-	-	-	-	-
Assistant	PL-06	01	-	-	-	-	-	01-UR (LD) (B.L.)
Professional Assistant	PL-06	01	01	-	-	-	-	-
Statistical Assistant	PL-05	01	01	-	-	-	-	-
LDC (including Hindi Typist)	PL-02	02	01	-	-	01-OBC (B.L.)	-	-
Driver	PL-02	01	-	-	-	01 (B.L.)	-	-
Cook	PL-02	01	01	-	-	-	-	-
Kitchen Attendant	PL-01	01	-	-	01 (B.L.)	-	-	-
Laboratory Attendant	PL-01	03	02	-	-	01-OBC (B.L.)	-	-
Dresser	PL-01	01	01	-	-	-	-	-
Total Posts		19	12	01	01	04	00	-

Note : Two positions reserved for PWD (H) Category under Group C positions.

For more information, please visit www.cura.ac.in.

Application Fee : General/ EWS/OBC Categories : Rs. 1500/- and SC/ ST/ PwBD Categories : Rs. 750/-

• Last date for online application : 10.09.2023 upto 11:59 PM

• Last date for Hardcopy of Application : 16.09.2023 upto 05:00 PM

Technology Development Board : New Delhi

VACANCY NOTICE

Applications are invited from Indian citizens for the following position on contract & deputation/absorption:

Sr. No.	Name of Position	No. of Position
1.	Head (International/Bilateral collaboration program) (on contract basis)	01
2.	Personal Assistant (on deputation/absorption basis)	01

DST and TDB websites (www.dst.gov.in and www.tdb.gov.in) may be referred for detailed vacancy notice along with qualifications, experience, consolidated emoluments per month, age limit, eligibility criteria application format and other terms and conditions etc.

Last date of receipt of application is 06 October, 2023 till 5:00 PM

Any update/corrigendum/addendum etc. will be uploaded only on the TDB's official website, hence, candidates are advised to visit TDB's official website regularly.

HEADQUARTERS, ANDAMAN AND NICOBAR COMMAND**RECRUITMENT OF TRADESMAN MATE****ONLY ONLINE APPLICATION WILL BE ACCEPTED****WRITTEN EXAMS FOR TRADESMAN MATE WILL BE HELD IN PORT BLAIR****NO INTERVIEW WILL BE HELD FOR RECRUITMENT**

1. Indian Navy invites online applications from the eligible candidates through website <https://karmic.andaman.gov.in/HQANC> for the post of 'Tradesman Mate' (TMM) classified as Group 'C' Non-Gazetted, 'Industrial' at various units of Headquarters Andaman and Nicobar Command (application in other forms of mailing will not be accepted). Selected candidates normally will have to serve in the units under administrative control of Andaman and Nicobar Command, in Naval Units/ formations as per administrative requirement. Other forms can be downloaded from www.andaman.gov.in, www.ncs.gov.in and www.indiannavy.nic.in. Details of the posts are as follows: -

TRADESMAN MATE
General Central Service, Group 'C', Non-Gazetted, Industrial
(Pay Band as per Seventh CPC, Level 1 – Rs. 18000-56900)

Ser	Trade/ Post	Category wise breakdown of vacancies*					Total	Horizontal Reservation				
		UR	OBC	SC	ST	EWS		Ex-S/M	PwBD			
									(a) VH	(b) HH	(c) OH	(d) & (e) Others
(a)	Tradesman Mate	139	91	50	25	33	338	33	3	4	4	3
(b)	Tradesman Mate (for NAD, Dollygunj)	12	6	3	1	2	24	2	-	1	-	-
Total							362					

*Subject to change

**Backlog Vacancies. Nil

Note. 52 in number ITI trades are eligible to apply for the above mentioned post. The list of eligible trades is mentioned at para 19 below.

- **Suitability for EWSs.** Persons who are governed under DoP&T OM F. No. 36039/1/2019-Estt (Res) dated 19 Jan 19 and 31 Jan 19 are identified as EWSs for the benefit of reservation.
- **Suitability for PwBDs.** As per para 9 of notification No. 38-16/2020-DD-III dated 04 Jan 21 issued by the Ministry of Social Justice & Empowerment. Details of functional requirement, suitable category of benchmark disability and brief job description are placed at serial 831 of Annexure 'B' to the aforesaid notification.
- **Suitable Categories of Benchmark Disability.** (a) VH (LV), (b) HH (D, HH), (c) OH (OA, BA, OL, BL, OAL, Dw, AAV) & '(d) & (e)' Others [SLD, MI and MD involving aforesaid (a) to (c)]
- **Functional Requirement.** S, ST, W, BN, SE, C
i The distribution of vacancies in different categories may change during the recruitment process as the same is subject to variation (increase/ decrease) in the overall number of vacancies.
ii Applicants, must be in possession of disability certificate issued by the Competent Authority prior to applying Online, in the format given in Annexure-I of GoI/ DoP&T OMs 36035/1/2012-Estt. (Res) dated 29 Nov 13 and 36035/2/2017 – Estt.(Res) dated 15 Jan 2018.

ABBREVIATIONS USED: -

- **UR-Unreserved, SC-Scheduled Caste, ST-Scheduled Tribes, OBC-Other Backward Class, Ex-S/M-Ex-Serviceman, EWS-Economically Weaker Section, PwBD-Person with Benchmark Disabilities.**
- **Functional Requirement Abbreviations Used: S-Sitting, ST-Standing, W-Walking, BN-Bending, SE-Seeing, C-Communication.**
- **Category Abbreviations Used: (a) VH = Visually Handicapped, (b) HH = Hearing Handicapped, (c) OH = Orthopedically Handicapped, (d) Others – Autism, Mental illness and (e) Multiple Disabilities (other than VH, HH and OH), LV-Low Vision, D-Deaf, HH- Hard of Hearing, OA-One Arm, OL-One Leg, BA-Both Arms, BL-Both Leg, OAL-One Arm and One Leg, Dw-Dwarfism, AAV-Acid Attack Victims, SLD-Specific Learning Disability, MI- Mental Illness, MD-Multiple Disabilities.**

2. RESERVATION: Reservation for SC/ST/OBC/EWS categories are available as per extant Government Orders. The reserved vacancies will be filled up separately from amongst the eligible SCs, STs, OBCs, EWS candidates which will thus comprise of SC, ST, OBC, EWS who are lower in merit than the last candidate on merit list of unreserved category but otherwise found suitable for the appointment or has availed age relaxation available for SC/ST/OBC category. Reservations for PwBD, ESM fall under the category of Horizontal reservation which cuts across vertical reservation i.e. reservation for SC/ST/OBC/EWS (what is called interlocking reservation). The candidates selected against the PwBD & ESM quota have to be placed in the appropriate category of UR / SC / ST / OBC / EWS, as the case may be.

3. AGE: Between 18 to 25 years as on crucial date. Age relaxations and crucial date mentioned at para 6 below.

4. ESSENTIAL QUALIFICATIONS. 10th standard pass from a recognized Board/ Institutions and Certificate from a recognized Industrial Training Institute in the relevant trade.

5. NATURE OF DUTIES/ JOB PROFILE. Indicative duties related to post is as follows:-

- Working in production / maintenance of shop/ ship/ submarine.
- General cleanliness & upkeep of the Section/ Unit.
- Carrying of files and other papers within the office area.
- Photocopying, sending/ receiving of Fax, Letters etc.
- Other non-clerical work in the sections/ Unit.
- Assisting in routine office work like diary, dispatch etc. including on computer.
- Delivering of DAK (Inside & Outside the Section/ Unit)
- Watch & Ward duties.
- Opening and closing duties.
- Cleaning of building, fixture etc.

- Dusting of furniture etc.
- Upkeeps of Parks, lawns, potted plants etc.
- Assisting Tradesman Skilled and other Senior Industrial Technical supervisory staff in defect identification and rectification on board warships, Yard's shop floor and establishment.
- Any other work assigned by superior authority.

Note. The above list of duties is only illustrative and not exhaustive. Section/ Department of the Indian Navy may add in the list, duties ordinarily performed by personnel at this level.

6. AGE RELAXATION AND CRUCIAL DATES.**(a) Age Relaxation.**

Ser	Category	Age Relaxation permissible beyond the upper age limit
(i)	SC/ST	05 Years.
(ii)	OBC	03 Years.
(iii)	PwBD	UR-10 years, OBC-13(10+3) years SC/ST-15 (10+05) years
(iv)	Ex-serviceman	Period of Military Service plus 03 years.
(v)	Government Servants	Relaxable up to 40 years in accordance with instructions or orders issued by Central Government from time to time in this regard and further relaxable for 05 years, as in the case of Scheduled Castes and Scheduled Tribes. UR- up to 40 years and SC/ST – 45 (40+05).

Note. Age relaxation for other eligible categories will be as per extant rules issued by the Govt. of India from time to time.

(b) *Crucial Date for determining the Age. The crucial date for determining the age limit will be the closing date for receipt of online Applications. Only matriculation / SSC/ Birth Certificate issued by the concerned Education Board / Competent Authority will be considered as proof of Date of Birth.

7. MODE OF SELECTION.

- Screening of Applications.** Where the number of online applications received are too large (for posts with Matriculation as Educational qualification) in proportion to the vacancies and it is not convenient Administratively for the Department to call all the candidates for the written test, Indian Navy at its discretion, may restrict the number of eligible candidates, whose applications are registered, by short listing as per merit up to the ratio of 1:25 to the number of vacancies based on the marks obtained in the minimum requisite educational qualification for this recruitment/ post i.e. **Matriculation** or equivalent from a recognized Board. **Merely fulfilling the basic selection criteria does not automatically entitle a person/applicant to be called for the written test.**
- Scheme of Written Examination.** All shortlisted/ eligible candidates will have to appear in written examination consisting of objective type questions based on the Essential qualifications, as mentioned at para 4 above. The duration of the examination will be **02 (two) hours**. The question paper will be bilingual in both English & Hindi (except for General English) covering aspects as below: -

Part	Subject	Maximum Marks
(i)	General Intelligence and Reasoning	25
(ii)	General English & Comprehension	25
(iii)	Numerical Aptitude/ Quantitative Ability	25
(iv)	General Awareness	25
Total		100

(c) Resolution of Tie. In case one or more than one candidate secures equal aggregate marks, tie will be resolved by applying following methods, one after another, till the tie is resolved: -

- Date of Birth is to be considered to arrive at the merit list, the older the candidate will prevail as the higher selected candidate in merit.
- If DOB is also same then, Alphabetical order in which the first names of the candidates appear.

(d) Syllabus for Examination.

- General Intelligence and Reasoning.** It would include questions related to Mathematical operations, Series, Odd One Out, Logical Venn Diagrams, Analogy, Word Based Problems, Problems Solving, Drawing Inference, Coding-Decoding, Non-Verbal Reasoning etc.
- General English & Comprehension.** In addition to the testing of candidates understanding of English language, this test will also assess vocabulary, grammar, sentence structure, synonyms, antonyms, comprehension and its correct usage etc.
- Numerical Aptitudes / Quantitative Ability.** This test will include question on problems relating to number systems, Time & Work, Mensuration, Ratio and Proportion, Average, Profit and Loss, Discount, Percentage, Time and Distance, Simple and Compound Interest, Statistical Chart, Trigonometry, Geometry etc.
- General Awareness.** The test will include questions relating to India and its neighboring countries especially pertaining to sports, history, culture, Geography, Physics, Chemistry, Computer Science, Environmental Science, Economics, Current Events, General policy including Indian Constitution and Scientific Research etc. These questions will be such that they do not require special study of any discipline.

(e) Date of Examination. Exact date, time and venue of examination will be communicated to the candidates on registered mobile number/ email ID. Admit Cards can also be downloaded from the website <https://karmic.andaman.gov.in/HQANC>. The website may also be referred from time to time for any further instructions/ amendments.

(f) Provisional Appointment Letter. The appointment of provisionally selected candidates will be strictly based on the merit position in the written examination subject

(અનુસંધાન પાના નંબર-૭ ઉપર)